रुतरलसलमांसि"। "कटुलवणतिक्तमिश्रितमधुराम्लौ च कषायकोऽर्कतः"। "ब्राह्मणे शुक्रवाणीशौ क्षत्रिये भौमभास्करौ। चन्द्रोवैश्ये बुधः शूद्रे पतिर्मन्दोऽन्त्यजे जने"। "ऋग्वेदाधिपतिर्जीवो यजुर्वेदाधिपः सितः। सामवेदाधिपो भौमः अथर्वेदराट्"। "मधुपिङ्गलदृक्चतुरश्रतनुः पित्तप्रकृतिः कवितालपकचः। तनुसत्ततनुर्बहुवातकफःप्राज्ञयशी बहुवाक् शुभदृक्। भूमिजसदृशमूर्त्तिरुदारः पैत्तिकः सुचपलः क्षयमध्यः। श्लिष्टवाक् सततहास्यरुचिर्ज्ञः पित्तमारुतकफप्रकृतिश्च। दृढतनुः पिङ्गलमूर्द्धजेक्षणोदृढसन्धिः श्लेष्मतिः कफात्मकः। भृगुः सुखी कान्तवपुः सुलोचनः कफानिलात्माऽसितवक्रमूर्द्धजः। मन्दोऽलसः कपिलदृक् लघुदीर्घगात्रः स्थूलोऽङ्घ्रिजः परुषलोमकचोऽनिलात्मा"। "मित्राणि सूर्याच्चन्द्रभौमजीवाः सूर्येन्दुजौ सूर्यशशाङ्कजीवाः। आदित्यशुक्रौ रविचन्द्रभौमा बुधार्कजौ चन्द्रजभार्गवौ च। "सितासितौ चन्द्रसुतौ न कश्चित् बुधः शशी सौम्यसितौ रवीन्दू। रवीन्दुभौमा रवितस्समित्रा मित्राविशेषस्तु समः प्रदिष्टः। बुधः कुजेज्यास्फुलिङ्गपुत्राः, शुक्रार्कजौ, भौमसुरेज्यमन्दाः। शनिः, कुजेज्यौ सुरराजमन्त्री रव्यादिजोऽन्यौ समसंज्ञिताः स्युः"। तत्रारफलादिकम् द०व० उक्तम् तत्र इन्दुशब्दे ६२१।१२ पृ० द्रष्टव्यम् "अर्द्धोनः शशी पापः" समयामृतम्। अत्रिजातसोमस्य चन्द्रलोकप्राप्तिकथा काशीख० १४अ०। "पिता सोमस्य भो विप्र! अत्रेऽत्रिर्भगवानृषिः। ब्रह्मणोमानसात् पूर्वं प्रजासर्गं विधित्सतः। अनुत्तरं नाम तपो येन तप्तं हि तत् पुरा। त्रीणि वर्षसहस्राणि दिव्यानीति हि नौ श्रुतम्। अर्द्धमाचक्रमे तस्य रेतः सोमत्वमीयिवः। नेत्राभ्यां तस्य सुस्राव दशधा द्योतयत्दिशः। तं गर्भविधिना कृष्टा दश देव्यो दधुस्ततः। समेत्य धारयामासुर्नैव ताः समशक्नुवन्। यदा न धारये ब्रह्मास्तस्य गर्भस्य ता दिशः। ततस्ताभिः सृजः सोमोऽपतत् वसुन्धराम्। पतितं सोममालोक्य ब्रह्मा लोकपितामहः। रथमारोपयामास लोकानां हितकाम्यया। स तेन रथमुख्येन सागरान्तां वसुन्धराम्। द्विः सप्तकृत्वो ह्युद्दिश्यकारायै प्रदक्षिणम्। तस्य यत् स्रावितन्तेजः पृथिवीमन्वपद्यत। तेनौषध्यः समुद्भूता याभिः सम्वार्य्यते जगत्। स सम्भृतेजा भगवान् ब्रह्मणा वर्द्धितः स्वयम्। तपस्तेपे महाभाग! पद्मानां दशतीर्दश। अविमुक्तं समासाद्य क्षेत्रं परमपावनम्। संस्थाप्य लिङ्गमतुलं चन्द्रेशाख्यं सनामतः। बीजोषधीनां तोयानां राजाऽभूद् द्विजन्मनाम्। प्रसादाद्देवदेवस्य विश्वेशस्य पिनाकिनः। तत्र कुण्डं विधायैकमक्षतोदमिति स्मृतम्। यस्मात् स्नानस्नानाभ्यां नरोऽस्नानात् प्रसूयते। तुष्टेन देवदेवेन स्वमौलौ योजितः सदा। आदाय तत्कलामेकां जगत्सञ्जीवनीं पराम्। पश्चाद्देवेन शम्भोऽपि कालान्ते क्षयमाप च। आप्यायतेऽसौ कलया पुनरेव तया शशी। स तत् प्राप्य महद्राज्यं सोमः सोमवतां वरः। राजसूयं समाजह्रे सहस्रशतदक्षिणम्। दक्षिणामददत् सोमस्त्रिलोकानिति नौ श्रुतम्। तेभ्यो ब्रह्मर्षिसङ्घेभ्यः सदस्येभ्यश्च भोद्विज!। हिरण्यगर्भो ब्रह्मात्रिर्भृगुर्वसिष्ठोऽभवन्। सदस्योऽभूद्धरिस्तत्र बहुभिर्मुनिभिर्वृतः। तं श्रीश्च कुहूश्च द्युतिः पुष्टिः प्रभा वसुः। कीर्त्तिर्धृतिश्च लक्ष्मीश्च नव देव्यः सिषेविरे। उमया सहितं रुद्रं सन्मार्ग्याश्चरकर्मणा। प्राप सोमरतिं ख्यातिं दत्तां सोमेन शम्भुना। तत्रैव तप्तवान् सोमस्तपः परमदुश्चरम्। तत्रैव राजसूयञ्च चक्रे चन्द्रेश्वराग्रतः। तत्रैव ब्राह्मणैः प्रीतैरित्युक्तोऽसौ कलानिधिः। सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानां राजा त्रैलोक्यदक्षिणः। तत्रैव देवदेवस्य विलोचनपदक्षतः। शम्भुना प्रीतमनसा त्रैलोक्याह्लादहेतवे। त्वं ममापि परा मूर्त्तिरित्युक्तस्तपोबलात्! जगत्तमोदयं प्राप्य भविष्यति सुखोदयम्। त्वत्पीडया मयैतैस्तैः सृष्टमेतच्चराचरम्! भानुतापपरीतञ्च परां ग्लानिं विहास्यति"।

"इति दत्त्वा वरान् शम्भुस्तस्मै चन्द्रमसे द्विज!। अलङ्कृतो महेशानस्तस्मिन् वैश्वेश्वरे पुरे। तदारभ्य च सोमेऽस्मिन् द्विजराजाऽधिपोऽभवत्"। तस्य मासमध्ये दशशापात् क्षयवृद्धी पाद्मे स्वर्गखण्डे उक्ते यथा "अश्विन्याद्यास्तु दक्षस्य सुषुवे मे सुता विभुः। रोहिण्या मेव सततं बद्धप्रेमा रराम ह। इहा तदितरास्ताह तप्ताः पितरमब्रुवन्। अस्माकं कामदस्तात! जामाता तव रोहिणीम्। रमयत्येव सततं तेन तप्ता वयं पितः!। तत् श्रुत्वा चाप्रियं दक्षः सोममाह भजस्व भोः। प्रेम्णा समेन सर्वासु त्वं दुहितॄर्मम मानद!। लब्धेऽह तद्वचोनैव सोमः सप्रेम रोहिणीम्। तथैव रमयामास श्रुत्वा दक्षस्तु कोप ह। शशाप तेन भविताऽ पक्षीणोऽसद्वचोतिगः। यक्ष्मणा च परिग्रस्तो भव त्वं क्षीणरेतकः।